

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך דתי

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
הפיקוח על הוראת העברית

שם התלמיד: _____

כיתה: _____

בי"ס: _____

משימת הערכה במקצוע "עברית"

לתלמידי כיתה ח' חמ"ד

טבת תשע"ד

פרק ראשון

קראו את המאמר שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.

מסע בשביל ישראל

מעובד על פי מוטי בן שטרית מתוך "בשביל הארץ" מגזין טבע נוף ומורשת – רשות הטבע והגנים יוני-יולי 2009

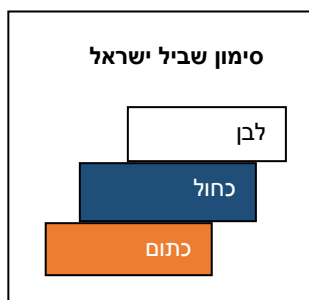
במשך כ-15 שנים תוכנן וסומן שביל ארוך ומפותל שתחילתו בצפון הארץ, בקיבוץ דן, וסיומו באילת שבדרום. בפסח 1995 נחנך השביל על ידי נשיא המדינה עזר ויצמן, וניתן לו שמו הרשמי: "שביל ישראל".

5 השביל, המשתרע לאורך של כ-1000 ק"מ, מאפשר למטיילים ברגל לחוות חוויה רב חושית. לאורך הציר נחשפים המטיילים לתופעות טבע קסומות וייחודיות, לאתרי תרבות ומורשת, לצורות התיישבות שונות ולמגוון נופים: ים, הרים, מקורות מים ומדבר.

10 לא קל היה לבחור נתיב מוסכם על הכול. הרעיון היפה והפשוט לכאורה התברר כמסובך למדי, ובחירת התוואי לוותה בלא מעט דיונים והתלבטויות. כבר בשלב התכנון היה צריך לחשוב על מתן ייצוג לנופים ולאזורים השונים של הארץ ועל מעבר באתרים בעלי עניין. אבל היה צריך גם לקחת בחשבון שבדרך יש שטחים שהמעבר בהם הוא בעייתי, כמו שטחים חקלאיים ושטחי אש של צה"ל.

15 הוועדה לשבילי ישראל מסמנת בדרך כלל את שבילי הטיול בארץ במלבן סימון שאורכו כ-20 ס"מ ורוחבו כ-15 ס"מ. מלבן הסימון מורכב משלושה פסים מקבילים, שני פסים לבנים וביניהם פס צבעוני בגוון אדום, ירוק כחול או שחור. הצבעים אינם מצביעים על דרגת קושי או על אופי המסלול.

20 אבל לסימון תוואי שביל ישראל נבחר סימון שונה מתוך רצון להבדיל אותו משאר שבילי הטיולים בארץ. הצבעים שנבחרו הם כתום, כחול ולבן, היוצרים כעין מלבן מדורג. כאשר כיוון ההליכה הוא מצפון לדרום הצבע הכתום חורג מהמלבן, וכאשר הכיוון הוא מדרום לצפון הצבע הלבן חורג מהמלבן.

25 מאוחר יותר נולדה האגדה שהגוונים הם בעלי משמעות: הכתום מבטא את צבע המדבר, הלבן את השלג של החרמון והכחול את הים והמים שלאורך המסלול. וכך, כאשר הולכים דרומה לכיוון המדבר, הצבע הכתום מצביע על כיוון ההליכה, ואילו כאשר

הולכים צפונה לכיוון החרמון המושלג, הלבן מצביע על כיוון ההליכה.

תוספת מיוחדת ואופיינית לשביל ישראל הם לוחות המידע הפזורים לאורכו ומחלקים את הציר למקטעים. בחלק מן הלוחות מצוירת מפה המסמנת את קטע ההליכה מהנקודה שבה המטייל נמצא אל הנקודה הבאה. בלוחות מופיע גם מידע מתאים לקטע המטויל.

30

בשנים האחרונות צעדו אלפים לכל אורכו של שביל ישראל, ועשרות אלפים טיילו בקטעים ממנו. זרם המטיילים הולך וגובר, ואפשר להבחין בסוגי מטיילים שונים: יש מטיילים הבוחרים ללכת בשביל ברצף, וההליכה נמשכת כחודש וחצי; יש הבוחרים ללכת בשביל קטעים קטעים לאורך תקופה, ואחרים בוחרים לטעום את השביל בקטעים נבחרים לפי נושאים, אתגרים או עונות.

35

ההליכה בשביל נהפכה ללהיט בקרב בני הנוער לפני גיוסם לצה"ל, והם רואים במסע טקס התבגרות. יש מטיילים המנצלים את הצעידה בשביל לגיבוש משפחתי, אחרים בוחרים בו כמשימה לשנת בר מצווה או בת מצווה, ויש המציינים באמצעות הצעידה את יום נישואיהם. יש גם מטיילים החוגגים במסע הארוך את יציאתם לפנסיה, וכבר נראו בשביל "צעירים" בני שמונים.

40

המטיילים הצועדים בשביל ישראל מגלים חוויה מיוחדת. נוסף על האתגר של חציית מדינה שלמה המטייל מרגיש כ"תייר בארצו". יש כאלה שאומרים שהם מטיילים בשביל כדי להרגיש את הארץ מקרוב. הטיול בשביל ישראל נותן תחושה של שותפות במשהו גדול, גם אם הולכים רק בקטע ממנו.

שביל ישראל זכה לכינויים ולשמות תואר רבים, למשל:

- "גולת הכותרת בסימון שבילי הארץ"
- "עמוד השדרה לשבילי ארצנו"
- "השביל הלאומי"
- "הטיול של המדינה"

"מלאכי השביל"

במהלך הזמן נוצר הווי סביב ההליכה בשביל ישראל, והוא זכה לאתרי אינטרנט יותר מכל שביל אחר בארץ. חלק מן הכותבים מספרים על חוויותיהם האישיות ומפרסמים תמונות. אחרים מנדבים עצות שימושיות ל"שביליסט" החדש, ופורומים של מטיילים בשביל מעדכנים שינויים והמלצות לנוחות המטיילים.

5 תופעה מיוחדת שהתפתחה סביב שביל ישראל היא "מלאכי השביל". אנשים המתגוררים לאורך השביל מציעים סיוע כמו הטמנת מים במדבר, אירוח לקפה, רשות להשתמש בחצר להקמת אוהלים ולעיתים אף מתן מקום לינה עם מיטות ומקלחות.

10 חלק גדול מן ה"מלאכים" אינם דורשים תמורה, ויש כאלה הדורשים תמורה סמלית. בין ה"מלאכים" נמצאים אנשים המעמידים את ביתם הפרטי לנוחות המטיילים. בחלק מן המקומות נמצאת מחברת מטיילים שבה מעלים על הכתב סיפורי חוויות, מידע ועצות שימושיות למטיילים אחרים, וכמובן, תודות למארחים.

שאלות

שאלה 1

א. שביל ישראל מסומן על ידי מלבן מדורג בשלושה צבעים. איזה מידע מספק סימון זה למטיילים? (2 נק')

ב. איזה מידע מוסיפה האגדה שנוצרה מאוחר יותר? (2 נק')

שאלה 2

הטיול בשביל ישראל זכה להערכה רבה בציבור.

העתיקו מתוך המאמר ומקטע ב' משפט או צירוף מילים המוכיחים זאת. (6 נק')

מהמאמר: _____

מקטע נלווה ב' _____

שאלה 3

תכנון השביל וסימונו נמשכו זמן רב, והיו כרוכים בלא מעט דיונים והתלבטויות.

האם, לדעתכם, מוצדק היה להשקיע כל כך הרבה מאמץ בתכנון השביל ובסימונו? נמקו את דבריכם ע"פ המאמר. תוכלו להוסיף גם ממה שידוע לכם. (5 נק')

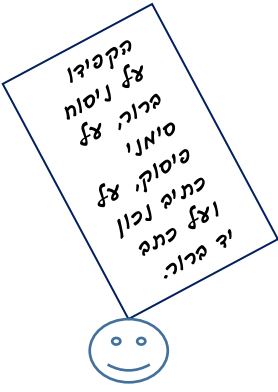

א. כותב המאמר משתמש במילים שונות למילה **שביל**. מצאו בשורות 1-16 שלוש מילים נרדפות למילה זו. (3 נק'')

ב. במאמר כתוב: "נוסף על האתגר של חציית מדינה שלמה המטייל מרגיש כתייר בארצו". סמנו את **המשפטים** שבהם מתאים להשתמש במילה **אתגר** על פי משמעותה במאמר. (2 נק'')

- המבחן בספרות הציב לי אתגר חשוב.
- העוגה הטעימה הציבה אתגר לאורחים.
- הגשם השוטף היה אתגר חשוב למדינה.
- בגדי הספורט היוו אתגר לשחקן הכדורגל.
- ההשתתפות בתחרות הייתה בעבורנו אתגר.

שאלה 5 משימת סיכום (15 נק')

כתבו סיכום על פי המאמר ועל פי קטע נלווה ב'. (כ-10 שורות)

בסיכומכם הציגו את מאפייני שביל ישראל ואת הסיוע העומד לרשות המטיילים בדרכם.

כאן תוכלו לכתוב טיוטה :

פרק שני

קראו את המאמר שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.

"שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך"

מעובד על פי איתמר מור, אתר "ארגון רבני צהר" 14.8.2013

5 במרפסת ביתי מונח לו בשבועות האחרונים ארגז פלסטיק צהוב, הקולט לתוכו מפעם לפעם בקבוקים ריקים המיועדים למחזור. אודה ואתוודה כי למרות המודעות הגוברת לנושאי איכות הסביבה משפחתנו עדיין מתקשה לסגל לעצמה אורח חיים חדש המשקף מודעות זו. למגינת לבי, עד לאחרונה רוב בקבוקי הפלסטיק שנכנסו לביתנו סיימו את דרכם באשפה. פה ושם היו אפילו כמה רגעי חולשה שבהם מצאתי את עצמי משליך סוללות משומשות לפח הרגיל ולא למתקנים המיועדים לכך.

10 אז מה בכל זאת השתנה, ואיך קרה שארגז מחזור שכזה מצא את דרכו, למרות הכול, אל ביתנו? התשובה לכך היא הילדים. בחודשים האחרונים החל בבית הספר של ילדיי מיזם מחזור שבמסגרתו נערכים בכיתות מבצעים של איסוף סוללות ריקות, מכלי קרטון ובקבוקים מסוגים שונים. מה שהצטייר בעיניי תחילה כלא יותר מאירוע משעשע, התברר בחודשים האחרונים כהצלחה מסחררת, שסחפה בית ספר שלם לעשייה של ממש, שיש בה תהליך חינוכי. בשבוע שעבר הסבירה לי בתי הלומדת בכיתה ג' בטון חמור סבר עד כמה חשוב שנעבור להשתמש בסוללות נטענות במקום בסוללות רגילות ("אבא, אתה יודע איזה נזק עושות סוללות משומשות? זה מזהם את מי התהום!"), ובתי הלומדת בכיתה א' הפצירה בנו שנשמור גם לה בקבוקים למתקן האיסוף בבית הספר. חשוב לציין שהתודעה 15 הסביבתית לא נעצרת בכיתות אלא נכנסת גם לחדר המורים. בבית הספר החליטו לצמצם באופן ניכר את כמות הניירת והצילומים לטובת הדואר האלקטרוני ולעשות שימוש חוזר בדפים מצולמים בכיתות.

20 כאן המקום להדגיש כי בית הספר של ילדיי אינו יחיד בנושא זה. לפני מספר שבועות הזדמן לידי ידיעון של אחד מבתי הספר, שבו מוזמנים תושבי העיר לבקר בגינה אקולוגית מיוחדת, שהוקמה בבית הספר על ידי התלמידים למען ציפורי העיר. ידוע לי על שני בתי ספר אחרים שבהם מתקיימת זו השנה השלישית תכנית חינוכית מיוחדת בנושא תזונה בריאה ואיכות חיים, ומן הסתם ישנן דוגמות רבות נוספות של בתי ספר ברחבי הארץ, שנושאי איכות הסביבה ואיכות החיים הם ציר מרכזי בפעילותם.

25 אני חייב להודות שיש משהו מרגש ומעודד בכך שדברים טובים הקורים במערכת החינוך נכנסים אלינו הביתה. לדעתי, מצב שבו הילדים משפיעים על קבלת החלטות בתוך הבית הוא נפלא. זה, כמובן, לא מצטמצם רק בנושאי איכות הסביבה. זה נכון

גם בנוגע לשיחות שהילדים יוזמים על פרשת השבוע סביב שולחן השבת או לשאלות ולרעיונות שהם מעלים בשיחות משפחתיות מזדמנות.

30 אולם מעבר לכך אני חייב להודות שאני מוצא נחת במיוחד כאשר אני שומע ילדים מדברים בטבעיות על איכות הסביבה, על מחזור ועל התחממות גלובלית. יש שיאמרו שלא מדובר בחידוש, שהרי רבותינו במדרש עסקו בנושאים הללו כבר לפני 900 שנה, ואמרו כי "בשעה שברא הקב"ה את האדם הראשון, נטלו והחזירו לפני כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשיי כמה נאים ומשובחים המה! כל מה שבראתי, בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ולא תחריב את עולמי, שאם קלקלת, אין מי שיתקן 35 אחרריך" (קהלת רבה ט'). אולם בעוד העיסוק בנושא של איכות סביבה היה טבעי וברור לרבותינו לפני מאות שנים, הוא נדחק לשוליים, משום מה, בחינוך הדתי בדורות האחרונים. כאמור, כל זה משתנה במיוחד בשנים האחרונות. יותר ויותר רבנים, גורמים חינוכיים ותנועות ערכיות ברחוב הדתי מרימים על נס נושא זה 40 והופכים אותו לתורת חיים.

לפני כשבועיים הזדמנתי לאחד מבתי הכנסת בשכונה בירושלים. קירות המטבחון של האולם הרב-תכליתי, הממוקם מתחת לאולם התפילה, היו מלאים בשלטים שהכינו ילדי הקהילה, המפנים אל המקום שבו יש לרכז בקבוקים למחזור. אם פעם שלטים כאלו היו מעוררים בי סוג של גיחוך ואפילו התנגדות, הפעם מצאתי את עצמי פשוט מקנא: קנאתי ברגישות, בתשומת הלב ובטבעיות שבה כל אלו מצאו את מקומם בבית הכנסת. קנאתי, אבל גם שמחתי שמהו בכל זאת משתנה.

שאלות

שאלה 6

כותב המאמר מספר שחל שינוי באורח חייו. (4 נק')

א. מהו השינוי?

ב. מה גרם לשינוי?

שאלה 7

מהי טענתו העיקרית של הכותב? סמנו את התשובה הנכונה. (3 נק')

- הדאגה לניקיון ולאיכות הסביבה היא יזמה בלעדית של ילדים.
- ילדים יכולים להשפיע על שינוי ביחס החברה לנושא
- בימי קדם נִצְטוּוּ בני האדם לשמור על ניקיון ואיכות הסביבה.
- גם בתי הכנסת התחילו לאחרונה לשמור על איכות הסביבה.

שאלה 8

באחת הפרסומות של הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים אומרים ילדים היושבים עם הוריהם במכונית: "אימא, אבא, לא נוסעים אם לא חגורים".

מה הרעיון המשותף לפרסומת ולמאמר? (4 נק')

שאלה 9

א. בשורה 24 כתוב: "...איכות הסביבה ואיכות החיים הם ציר מרכזי בפעילותם".

סמנו את הפירוש המתאים למשמעות המילה ציר במאמר. (2 נק')

שליח, נציג דיפלומטי במדינה זרה

מוט או קו מדומה שעליו סובב אופן או דלת או כדור וכו'

מרכז פעילות

דרך ראשית

ב. בשורה 4 כתוב "למגינת לבי", עד לאחרונה רוב בקבוקי הפלסטיק שנכנסו לביתנו סיימו את דרכם באשפה".

סמנו את הפירוש המתאים לביטוי למגינת לבי במאמר. (2 נק')

לצערי

להפתעתי

להרגשתי

להגנתי.

שאלה 10

לפניכם משפט מתוך המאמר (). שבצו בטבלה הבאה את המילים המודגשות על פי חלקי הדיבור. (5 נק')

הפעולה התבררה בחודשים האחרונים כהצלחה מסחררת שהצליחה לסחוף

בית ספר שלם לעשייה ולתהליך חינוכי.

שם	פועל	תואר

פרק רביעי

קראו את המאמר שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

גינה קהילתית: גלו את הגנן שבכם

מעובד על פי קובי ליברמן, ynet, 29.09.13.

לחברים מהמושב יש אפשרות לטפח גינת ירק למופת, אך לרובנו, תושבי הערים הגדולות והצפופות, אין אפשרות כזו, אלא אם נצטרף לאחת ממאות הגינות הקהילתיות.

הגינות הקהילתיות המוקמות בישראל בשנים האחרונות, מאפשרות לתושבים לטפח גידולים בערוגה משלהם בגינה הממוקמת בשטח ציבורי. הערך המרכזי של גינה קהילתית הוא השותפות בין קבוצת אנשים המחויבים לטיפול באדמה ובגידוליה ומדגישים את ההדדיות בינם לבין עצמם ובינם לבין האדמה והטבע.

על פי נתוני הארגון המאגד את פעילות הגינות הקהילתיות, קיימות יותר מ-200 גינות קהילתיות ברחבי המדינה. הגינה הקהילתית מאפשרת אחריות משותפת של התושבים לסביבתם. בנוסף, הגינה משפרת את מראה השכונה ותדמיתה ומחזקת את הקשר של התושבים לשכונתם. גינה קהילתית היא אמצעי להגדלת המודעות הסביבתית של התושבים וכלי לשימור המגוון הביולוגי וצמחי הבר באזור.

היתרון של גינה קהילתית הוא שמותקנות בה תשתיות משותפות של השקיה, אחסון ותפעול, והתושבים אינם צריכים לקנות ציוד ולהתקין מערכות השקיה יקרות. הרווח הגדול והברור הוא גידול תוצרי מזון טריים ואורגניים, כמו ירקות, פירות, תבלינים וצמחי מרפא, וצריכתם ישירות מהערוגה.

אם אתם מעוניינים להצטרף לגינה קהילתית קיימת, בדקו אצל נציגי הרשות המקומית אם יש גינה קהילתית בסמוך למקום מגוריכם ואם אפשר להצטרף אליה. אם אתם קבוצה של אנשים שרוצה להקים יחד גינה, פנו לרשות המקומית שתסייע במציאת שטח מתאים ולאחר מכן בהכנת הקרקע ובפריסת התשתיות. הרשות או אחד הארגונים הסביבתיים יספקו לכם גם מדריך או רכוז שילווה אתכם בתהליך הקמת הגינה ובתחזוקתה.

איך מתכננים גינה קהילתית ?

20 קיימות שיטות רבות ומגוונות לתכנון הגינה. אם אתם מקימים גינה קהילתית חדשה, ערכו מחקר, התייעצו עם בעלי מקצוע ועם המדריכים שהרשויות והארגונים יספקו לכם, ורק לאחר מכן תכננו את הגינה הקהילתית שלכם ואת סוגי הגידולים המתאימים: גינת ירק, צמחי תבלין או עצי נוי.

מה שותלים ?

25 בחרו ירקות או תבלינים שאתם אוהבים לאכול. המפתח לשמירה על תוצרת מוצלחת הוא שתילה או זריעה בעונה הנכונה:

- בעונת האביב כדאי לשתול ארטישוק, חציל, צנון ועוד. מצמחי התבלין כדאי לשתול ריחן, מרווה וכדומה.

- החורף הוא העונה המומלצת לשתילת חסה, כרוב, סלק ועוד. בגינת צמחי התבלין תוכלו לשתול מליסה או לואיזה.

- בעונת הקיץ משתלם לשתול למשל שעועית, מלפפון, פלפל ובטטה, ומן התבלינים תוכלו לבחור את צמחי האלוורה, ההדס והלואיזה.

30

- עם בוא הסתיו כדאי לשתול גזר, בצל, פטרוזיליה, תות שדה, תפוח אדמה או כרישה. כתבלינים תוכלו להוסיף גם זעתר או כוסברה או עלי דפנה ורוזמרין.

צמחים בעלי פרי זקוקים לשמש ישירה, ואילו צמחים בעלי עלים בלבד (כמו צמחי תבלין), שאינם חייבים קרני שמש ישירות, יכולים להסתפק בשמש מועטה יחסית. לכן אם הגינה שלכם נמצאת בצל בין בניינים גבוהים, עדיף לבחור בצמחי תבלין.

35

איך מתחזקים?

לפני השתילה יש לבצע פעולות לשיפור פוריות הקרקע, כגון: עיבוד, זיבול וחיטוי הקרקע. פעולות אלו חשובות, משום שבלעדיהן הגידולים לא יצמחו באופן מיטבי.

מתוך הנחה שמערכת ההשקיה כבר מותקנת בגינה הקהילתית בשלב ההקמה שלה, השלב הבא הוא שלב הזריעה או השתילה. בזמן הזריעה או השתילה קחו בחשבון את השטח שהצמח צריך בשביל להתפתח. באופן כללי, צמחים ממשפחת הדלועים, למשל מלפפון, זקוקים למרווח של כ-50 ס"מ זה מזה; ירקות ממשפחת הסולניים, למשל חציל, עגבנייה ופלפל, זקוקים למרווח של כ-15 ס"מ, ואילו תירס אפשר לגדל במרווחים של 10 ס"מ זה מזה.

40

45 אם חשבתם שכאן הכול נגמר וכבר אפשר לבוא ולקטוף את היבול שלכם, טעות בידכם. כדי להגיע לקטיף מוצלח יש לבצע מעקב גידול, דילול פרי, הגנה מפני מזיקים, הוצאת עשבים ועוד. שלב זה כולל גם שמירה של זרעים לעונה הבאה.

כדי לחסוך במים ולחסום צמיחת עשבים כדאי לבצע חיפוי לקרקע על ידי הוספת שכבה של שבבי עץ, רסק גיזום או אפילו קרטון.

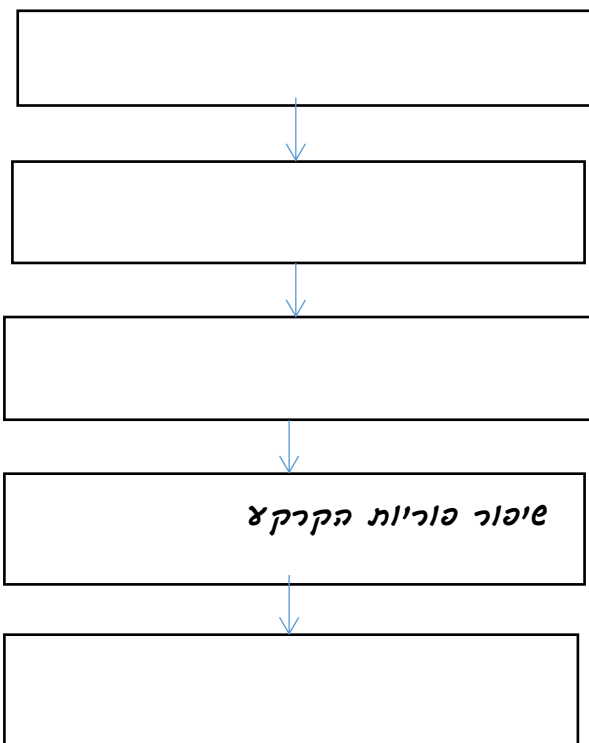
50 הגינה הקהילתית יכולה לשמש מרכז קהילתי ותרבותי, נקודת מפגש ושיתוף בין חברי הקהילה ומקור לתוצרת חקלאית טרייה ואורגנית ישירות מהערוגה אל בתי חברי הקהילה.

שאלות

שאלה 12

כדי להצליח להקים גינה קהילתית יש לעבוד לפי שלבים. לפניכם רשימה של פעולות. שבצו אותן בתרשים שלפניכם לפי סדר הפעולות שיש לבצע. (4 נק')
א

- בחירת הגידולים הרצויים
- הפניית בקשה לרשות המקומית
- שיפור פוריות הקרקע
- שתילה או זריעה של הצמחים
- התייעצות עם איש מקצוע.

>

שאלה 13

הפסוק "הזורעים בדמעה, ברינה יקצורו" מתאר שתי תקופות בעבודת האדמה. העתיקו מתוך המאמר משפט הממחיש את התקופה הראשונה ומשפט הממחיש את התקופה השנייה. (4 נק')

1. _____

2. _____

שאלה 14

א. לפניכם משפטים מתוך המאמר.

בחרו ממאגר המילים את הפירוש של המילים מדגשות. (4 נק')

- * הארגון המאגד את פעילות הגינות הקהילתיות. (שורה 5) **מאגד** - _____
- * יש לבצע ..... **חיטוי** הקרקע (שורה 37) **חיטוי** - _____
- * אפשר לבוא לקטוף את **היבול** שלכם. (שורה 45) **יבול** - _____
- * כדאי לבצע **חיפוי** לקרקע. (שורה 48) **חיפוי** - _____

מאגר המילים : כיסוי, חפיפה, מקשר, תוצרת, ניקוי

ב. העתיקו מן הקטע שכותרתו "מה שותלים?" (שורות 24-36) שלוש מילים שמשמעותן דומה למילה **רצוי**. (3 נק')

1. _____ 2. _____ 3. _____

בהצלחה!

